

Andrzej Machniknak – az örök fiatalnak.

Köszönetnyilvánítás

Köszönettel tartozok több hegymászónak. Név szerint azonban különös hálával tartozok Krzysztof Łozińskinak, Janusz Mączkának és Marcin Michałkónak. Újjaikat, ábráikat és saját maguknak javított rajzaikat nem tekintették privát, szerzői joggal védett tulajdonnak. Szerencsére még nem mindenkit mételyezett meg a kapitalizmus farkastörvénye.

Bevezetés

A Részletes kalauz 10. kötetében a Menguszfalvi-csúcsok tömbjét írjuk le a **Vadorzó-kilátó** (Kazateľnica mengusovská, Kazalnica Mięgu-szowiecka, Wildererkanzel) kivételével, annak ellenére, hogy ez a tömb szerves része. Ennek a paradox és szégyenletes mulasztásnak két objektív és egy szubjektív oka van. Először: e hegynék (falnak) olyan gazdag múltja és jelenleg olyan komoly jelentősége van, hogy megérdemel egy önálló kötetet. Másodsor: a tátrai hegymászó irodalomban a Vadorzó-kilátót nagyon jól írták le, Jan Žurawski tökéletes műve ma is csak apró kiegészítésre szorul. És végül harmadszor: nem vagyok e fal szakértője és leírásába saját erőmből keveset tehetnék hozzá. A Bélai-Tátrában a terep 95 százalékát ismertem; hasonlóan a Giewont tömbjében vagy a Vörös-hegyekben. Az arány nem volt sokkal rosszabb a **Molnár** (Mlynár, Młynarz, Müller), a **Csubrina** (Čubrina, Cubryna, Fichtentalspitze), a **Békás-gerinc** (Žabí hrebeň, Graň Žabiego, Froschgrat), avagy a **Tengerszem-csúcs** (Rysy, Rysy, Meeraugspitze) esetében sem. De a Vadorzó-kilátó esetében a „letörés” szakértőinek valamelyike segítség nélkül nem lennének képesek újra felfedezni Amerikát. E kötetben tehát leírjuk a Tátra főgerincének nyugat felől a **Hincói-hágótól** (Hincovo sedlo, Hińczowa Przełęcz, Hinzenseescharte) – lásd a kalauz 8. kötetét – K-en a Menguszfalvi-csorbáig terjedő szakaszát. A völgyi részben a Menguszfalvi-völgy általános leírása és a Hincó-tavi-katlan, a Bendő, a Kis-Bendő és a Felső-Tengerszem-katlan részletes leírása kerül sorra.

A leírás általános elvei – amelyeket a kalauz 1. kötetében soroltunk fel és a következő kötetekben helyenként ezt kiegészítettük – változatlanok. Emlékeztetőül néhányat megismételk:

1. **Elnevezések.** A hagyományos elnevezéseket eredetükre való tekintet nélkül fogadjuk el. Új elnevezések bevezetésénél számomra idegen a „népi hangzás” elve, amelyet a régi Tátrai Társaság annyira hangoztatott. Ez az elv az akkori népi eredet hangsúlyozásából következett, a Tátrában helyi gorálmániával. Ma azonban az igazi tátrai emberek a hegymászók, a hegyimentők, a hegyivezetők és a turisták... A menedékházakban folyt beszélgetéseket hallgatva, ezeket figyelembe véve alkottam meg az új elnevezéseket. Ha lengyelül nevezek meg egy terepformát, amelynek eddig csak szlovák neve volt,

igyekszek a szlovák eredetihez hasonló hangzású nevet adni. Ezenkívül határozott híve vagyok az elnevezés „gazdaságosságának”. Egy háromtagú elnevezés rosszabb egy kéttagúnál, és egy kéttagú elnevezés az egytagúnál. Példák a Táttra leírásának ezen részéből: Wielki Kocioł Mięgoszowiecki (Nagy-Menguszfalvi-katlan) – Kocioł Mięgoszowiecki (Menguszfalvi-katlan) – Bańdzioch (Bendő); vagy „ściana czołowa północno-wschodniego filara Mięgoszowieckiego Szczytu Wielkiego” (Nagy-Menguszfalvi-csúcs ék. pillérének homlokfala) – Czołówka MSW (Menguszfalvi-homlokfal). Hasonló okokból nem közlöm az alakzat összes nevét, ha egynél több van belőle. A tátrai névanyag rendkívül gazdag, még a „főbb elnevezések” memorizálása is inkább számítógépes, mint emberi memóriát igényel. Tehát minek terhelnék az értelmet a figyelmet a lényegről elvonó névváltozatokkal? Ezek nyelvtudósok számára fontos dolgok, de egy turista-hegymászókalauzban csak főlsleges változatot képeznének. Ellenben egy másik elnevezés nem névváltozat: sokan, hosszú évek óta használják a „Mięgosz” (Mengusz) rövidítést. A hegymászó- és turistatársadalom mintegy 95 százaléka ezt a helytelen elnevezést használja a helyes „Mięgoszowiecki” (Menguszfalvi) helyett. Ez a szóháború tipikus szélmalomharc, amely a Žleb Žandarmerii (Csendőrségi-szakadék) a Głęboki Žleb (Mély-szakadék) közötti hihetetlen és értelmetlen szóháborúra emlékeztet. Ezeket az elnevezéseket én felváltva használom, minden aggályoskodás nélkül.

2. **Új elnevezések.** Ha belemélyedünk bármilyen tevékenységbe, az új elnevezések szükséglete teljes bizonyossággal felmerül. Céljuk az érdekeltek életének megkönnyítése, nem pedig megnehezítése. Ezer évvel ezelőtt elég volt egy elnevezés az egész Táttrának: **Havas-hegység** (Snežné hory, Góry Śnieżnie, Schneegebirge). Két-száz évvel ezelőtt a mai **Táttra-csúcs** (Vysoká, Wysoka, Tatraspitze) a **Hunfalvy-hágótól** (Váha, Waga, Meeraugjoch) a **Kis-Vizokáig** (Východná Vysoká, Mała Wysoka, Felker Hochwarte) terjedt. 50 évvel ezelőtt a **Triumetal** (Hrubý vrch, Hruby Wierch, Triumetal) ény. gerince... Nyilvánvaló, hogy könnyebb kommunikálni, ha az Ohm-törvény kifejezést használjuk, mint ha azt mondjuk, hogy a „feszültség egyenlő az ellenállás és az áramerősség szorzatával”. Előnyösebb a „bizonyos részletes hatdimenziójú mértani terek osztálya” helyett „Calabi-Yau” térről beszélni. Szintén előnyösebb a „hosszúkás levelű, nagy krémsárga színű és gyűszű alakú virágú növény” helyett egyszerűen

„nagyvirágú gyűszűvirág”-ot említeni. Csodálkozok, amikor a Tátrában tájékozódni kívánó emberek között olyanokkal találkozom, akik azt kérik: „Minek ennyi név? Ki emlékezhet ezekre? Minek elnevezni ezt a sok bástyát, púpot, részt? 16 tornyot a **Triumetal-gerincen** (Hrubé, Graň Hrubego, Breiter Kamm)?” Csodálkozok azon, időnként még mulatságos is, hogy akadnak ellenzői az új tátrai utak elnevezésének. Általában nem a valódi szakemberek és az utak tényleges mászói kifogásolják az utak elnevezését, hanem a laikusok. Nagyon sok érv szól amellett, hogy az alakzatokat névvel illessük, különösen az új mászóutakat. Például a Menguszfalvi-homlokfalon vezető utak sűrű hálózatában ki sem ismerhetnénk magunkat bizonyos hegymászó-irodalmi-nyelvészeti fantázia nélkül.

3. **Természetvédelem.** Nem lehet kérdéses, hogy egy nemzeti park területén (de nem csak ott) bármilyen tevékenységben messzemenően tiszteljük és becsüljük a természetet. Szerintem ez az emberség alapvető kritériuma. Kissé eltúlozva és nagyon leegyszerűsítve, a lakosságot természetvédőkre, technokratákra és hallgató többségre oszt-hatjuk. A technokraták (és az „élet megkönnyítői”) egyik legörültebb ötlete volt egy jelzett turistaösvény terve a Nagy-Menguszfalvi-csúcs é. falán. A másik oldalon a természetvédők legörültebb terve a hegymászók kitiltása a Menguszfalvi-csúcsok tömbjének egészéből, beleértve a Menguszfalvi-homlokfalat is. Mindkét ötlet ott végezte, ahová való: a szemétdombon. Sajnos ott kötött ki az az ötlet is, hogy vissza kellene adni a hegymászóknak a **Régi Halastavi menedékházat** (Staszycova útulňa, Stare Schronisko imienia Stanisława Staszicza, Altes Staszyc-Schutzhaus).

Úgy vélem, a Tátra ezen részén az arany középút közelében vagyunk. Ha a természetvédők nem kezdenek örült háborúba a (valóságban nem nagy számú) hegymászók ellen, és ha a technokraták nem díszítik fel a környék turistaösvényeit száz meg száz méter lánccal, ha nem építenek gasztronómiai pavilont a Bendőben, akkor megmarad a józan és mindenki számára elfogadható egyensúly.

4. **Magasság.** Az általánosan hozzáférhető forrásokban (térképek, kalauzok, enciklopédiák) csak kevés alakzat pontos magasságát adják meg. A többi számszerű adat, a „kb.” jelzővel illetett – pl. a jelen kalauz szerzőjének légnyomásmérése alapján magasságmérése, amelyet a mérés módszere miatt kisebb-nagyobb hiba terhel. Szerintem

az ilyen mérés hibája max. 50 m lehet.

A következőkben leírt környék rendkívül népszerű hely, melyet az összes Tátra-rajongó magasra értékkel. Ennek ellenére hatalmas különbség van az é. és d. oldal látogatottsága között. Ez érinti a környék hegymászó- és a turista-népszerűségét. Szembenő a tömb aszimmetrikus felépítése is: hatalmas, nehéz letörések É-on és viszonylag alacsony, mérsékelt vonzó falak D-en. A jelzett turistaösvényen mozgók számára itt található a tátrai ösvények egyik legnehezebb és legnagyobb turistaösvénye: felmenet É-ról a Vadorzó-hágóba. Az ambiciózusabb, jártasabb, hegyivezetővel mozgó avagy a Lengyel, illetve a Szlovák Tátrai Nemzeti Park speciális engedélyével rendelkező turisták már a Nagy-Menguszfalvi-csúcsra vezetők normál útról álmodozhatnak. A lengyel hegymászók, a mai „közeli, de nehéz” mászási divat szerint mindenk előtt a Menguszfalvi-homlokfalon másznak. A szlovák hegymászóknak a Menguszfalvi-völgyben egy sereg vonzóbb cél is akad a Menguszfalvi-csúcsok d. falán kívül. A tátrai dinoszauruszok, akiknek nem idegen a hosszabb felvonulási útvonal, előszeretettel tevékenykednek a Nagy- és a Középső-Menguszfalvi-csúcs k. falán. Érdekes jelenség a jelentős korreláció a kor és a hosszabb felmeneti útvonalak között. Minél fiatalabb az egyén, annál közelebbi (de nehezebb) célokat keres. Az öreg hegymászókat viszont nem zavarja az egy óránál hosszabb felmenet. A valóságban azonban itt minden nagyon közel van. A felmenetek mérsékelt iramban sem haladják meg a másfél órát, hacsak egy-egy külön nem óhajt valamit megmászni a d. falon. De ez ritkán történik meg. A Menguszfalvi-csúcsok gerincén vezet immár sok-sok éve az államhatár. Előbb Lengyelország és Magyarország között, később az osztrák Galícia és Magyarország, azután Lengyelország és Csehszlovákia, majd Főköormányzóság és Szlovákia, és újra Lengyelország és Csehszlovákia, végül ma Lengyelország és Szlovákia között. A Menguszfalvi-csúcsok szilárdan álltak és állni fogják a történelem összes viharát. Csak egy esetben bukkant fel javaslat a határvonallal megváltoztatására: a nevezetes Halastó-perben 1902-ben, amikor a magyar oldal azt javasolta, hogy a határ Nagy-Menguszfalvi-csúcsról egyenesen a Halastóba, majd a **Halastó** (Morské oko, Morskie Oko, Halastó) közepén, a **Halastavi-patakon** (Rybí potok, Rybi Potok, Fischseebach) át a **Bialka-patakba** (Biela voda podúplazská, Bialka, Alpengrund-Weisswasser) vezessen. [A szaklektor megjegyzése: Ez

nem javaslat volt, hanem a 19. század második felének tátrai kalauzai által is egyértelműen rögzített tény. Lásd: Karl Kobenheyer, Die Hohe Tatra, Teschen 1876, A Magas Tátra, Teschen 1882] Szerencsére a legidősebb ötletek – mint az említett ösvény az é. falon – a furcsaságok gyűjteményébe kerülnek. Mára a határvonal megszokottá vált, és remélem, hogy a közeljövőben teljesen megszűnik. Viszont azt mondani, hogy „inkább összeköt mint elválaszt”, azért túlzás lenne. Ellenben elmondhatjuk, hogy ez nem túlzás, ha a szlovák és lengyel hegymentők együttműködéséről van szó.

Tisztelettel kérem a hegymászókat és turistákat, hogy a témához kapcsolódó minden anyagot a kiadónak megküldeni szíveskedjenek. Ami érdekel: az új utak és az útváltozatok, a klasszikus megmászások és az egyedüli bejárások, az első téli megmászások, a gyorsasági rekordok, a benövő és az új csapások. Ami nincs leírva – az nem létezik és biztosan a feledés homályába vész. Az új utak leírásánál mindenképp fontos a beszállítás pontos meghatározása és talán a szomszédos utak vonalának legalább elnagyolt ismertetése.